

به نام خداوند جان و خرد

رازهای شهرری

گردآورنده:

ابوالفضل طاهریان ریزی

سرشناسه: طاهریان ریزی، ابوالفضل، ۱۳۵۲-

عنوان و نام پدیدآور: رازهای شهرری/گردآورنده ابوالفضل طاهریان ریزی.

مشخصات نشر: تهران: طاهریان، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۷۲ص: مصور (رنگی).

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۴-۱۷۲-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص ۶۶ - ۷۰.

موضوع: ری

موضوع: Rey (Iran)

موضوع: ری -- تاریخ

موضوع: History -- Rey (Iran)

رده‌بندی کنگره: DSR ۲۰۸۹

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۱۲۶

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۷۵۷۵۹

«رازهای شهرری»

● گردآورنده: ابوالفضل طاهریان ریزی

● ناشر: انتشارات طاهریان ● نوبت چاپ: دوم ● سال چاپ: ۱۴۰۲ ● تیراژ: ۱۰۰ جلد

● قیمت: ۵۰/۰۰۰ تومان ● تایپ، صفحه‌بندی و طرح جلد: آرزو خسروپور ● چاپ: شهر

● شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۴-۱۷۲-۰ ● شابک الکترونیک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۴-۱۷۳-۷

آدرس: میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، خیابان لبافی نژاد، پلاک ۲۶۶، طبقه چهارم، واحد ۱۱

تلفن: ۶۶۹۷۰۷۶۷-۶۶۴۹۲۳۳۳ تلفکس: ۶۶۹۷۴۱۵۲ www.Taherianpress.com

با تشکر از همراهی هوشمندانه شما خواننده محترم، به اطلاع می‌رساند برای

بهره‌گیری از تسهیلات و خدمات نوین حمایتی انتشارات طاهریان و همچنین

شرکت در قرعه‌کشی خوانندگان ویژه مجموعه کتاب‌های به سوی موفقیت، لطفاً حتماً

عدد ۱ را به شماره ۱۰۰۰۷۰۸۷ ارسال کنید تا یکی از برندگان ما باشید.

مقدمه

شهرری را شاید بتوان یکی از پر رمز و رازترین شهرهای ایران و حتی جهان دانست که چند سالی است در سایه شلوغی تهران کمتر به آن توجه شده است.

شهرری بر اساس روایات متعدد محل تولد زرتشت پیامبر ایرانی و جزو اولین شهرهای جهان می‌باشد. از طرفی این شهر خواستگاه اتفاقات بزرگ و مهمی در طول تاریخ بوده است. از پایتختی ایران در زمان سلجوقیان، تا حمله مغول‌ها و به آتش کشیدن بزرگ‌ترین کتابخانه جهان، از بست نشستن مشروطه خواهان در بارگاه حضرت عبدالعظیم تا قتل ناصرالدین شاه قاجار توسط میرزا رضای کرمانی و ... همه و همه این شهر را در طول تاریخ سرنوشت‌ساز ساخته است.

به علاوه این شهر میزبان بسیاری از مشاهیر ایران و آثار باستانی منحصر به فردی است که با معرفی هر چه بهتر می‌تواند به رشد و بالندگی فرهنگ و ادب این مرز و بوم کمک شایانی بکند.

با توجه به اینکه نگارنده خود متولد شهرری بوده و علاقه خاصی به این شهر دارد، سعی گردیده وضعیت جاری آن و ناگفته‌های کمتر شنیده شده در موردش در این کتاب گردآوری گردد که مطمئناً می‌تواند برای وصف این بزرگی کافی و وافی باشد.

لذا از خوانندگان محترم خواهشمندیم که به کاستی‌های آن به دیده اغماض بنگرند و نظرات و مطالب ارزنده‌ای که در مورد این شهر بزرگ

دارند و قابل استفاده برای ما می‌باشد به آدرس انتشارات بفرستند تا در ادامه راه از آنها بهره ببریم.

پویا و سرافراز باشید.
انتشارات طاهریان

رازهای شهری

ری، شهری، یا راگا از کهن‌ترین شهرهای جهان. تاریخ پیدایش ری به زمان اقوام آریایی می‌رسد و ری از تمام شهرهای ماد بزرگ‌تر بود. ری در لغت به معنای شهر سلطنتی است. ساکن و اهل ری را رازی می‌نامند. ری در بخشی از دوره زیاریان و نیز سلجوقیان پایتخت ایران بوده است. این شهر در طول تاریخ به نام‌های مختلفی خوانده می‌شده، راکس (رکس)، راگز، راگا، رغه، ارشکیه، رام اردشیر، ام‌البلاد، ری شهر، شیخ البلاد و محمدیه از نام‌هایی بودند که ری در هر دوره به مناسبتی با یکی از این نام‌ها خوانده می‌شده. بنا بر آنچه که در اوستا آمده ری سیزدهمین شهری است که در جهان ساخته شده است. تاریخ سکونت در این شهر به ۸۰۰۰ سال پیش از میلاد برمی‌گردد.

این شهر در قرن چهارم هجری بزرگ‌ترین مراکز چهارگانه ایالت جبال بوده است. ابن حوقل گوید بعد از بغداد آبادتر از ری شهری در شرق نیست، جز آنکه نیشابور به وسعت از آن بیشتر و بزرگ‌تر است.

تاریخ ری

مشهور است که می‌گویند ری سیزدهمین شهری بود که در جهان بنا شد و به لحاظ قدمت باید با شهرهایی مانند بابل مقایسه شود. این روایت در واقع از اوستا می‌آید. برخی معتقدند ری را پسر حضرت آدم

و یا هوشنگ پسر طهمورث اولین پادشاه افسانه‌ای ایران بنا گذاشته است که هر دو فقط افسانه هستند. از نظر علمی در بین شهرهایی که هنوز رونق دارند، شهرری قدیمی‌ترین شهر ایران و نهمین شهر کهن جهان است. در این دسته‌بندی قدمت ری را بین ۵ تا ۶ هزار سال فرض کرده‌اند که البته ۸ هزار ساله بودن آن ثابت شده است. با این عدد ری سومین شهر قدیمی جهان خواهد بود که از شهرهایی مانند آتن و بابل نیز قدیمی‌تر است. اما حتی همین الان هم عمر ری از کشورهای باستانی مانند چین و هند بیشتر است. البته در این دسته‌بندی شهرهای متروکه و نابود شده وارد نشده‌اند. ممکن است کاوش‌های بیشتر حتی بتواند قدمت بیشتر شهرری نسبت به اریحا در فلسطین و دمشق در سوریه را نشان بدهد. در حال حاضر این دو شهر با ۱۱ هزار سال قدمت کهن‌ترین سکونتگاه‌های بشر هستند که به شدت با خطر تخریب از سوی داعشی‌ها و صهیونیست‌ها مواجه هستند.

شهر جهانی ری

شهرری با وجود آن که از شهر حلب قدیمی‌تر است هنوز هیچ جایی در فهرست جهانی یونسکو باز نکرده است و هیچ کدام از آثار باستانیش در این فهرست نیستند. اما دلایل زیادی وجود دارد که ری را به یکی از مهمترین شهرهای باستانی جهان تبدیل می‌کند. اولین نکته جالب در مورد ری آن است که بر اساس قوی‌ترین احتمال زردشت در این شهر به دنیا آمده است. شاید به همین دلیل شهرری تا مدت‌ها از شهرهای بسیار مذهبی بود که حکومتی مستقل و تحت نفوذ موبدان داشت. از

طرف دیگر این شهر بر سر راه جاده ابریشم واقع شده بود و مالیات بسیاری کسب می‌کرد. همچنین مردم ری نیز تاجر و ثروتمند بودند. به همین دلیل مالیات یا خراج ملک ری در طول تاریخ برای شاهان دیگر کشورها وسوسه‌انگیز بود. داریوش کبیر نیز در کتیبه بیستون از فتح ری یاد می‌کند. او در این کتیبه ری را در جهت سرزمین ماد می‌نامد، تقریباً همه موافقاند که محل تولد زردشت نیز شهری در نزدیکی سرزمین ماد بوده است؛ اما بر سر یکی بودن این دو واژه کمی اختلاف وجود دارد. شهری اولین پایتخت ایران بعد از انقراض هخامنشیان در عهد سلوکیان و از مهمترین شهرهای ساسانی بود. به هر حال ری استحقاق ثبت شدن در بین قدیمی‌ترین شهرهای تاریخ بشر را دارد و بی‌تردید میراثی جهانی است.

پیدایش ری

رابرت کرپرتر، سیاح انگلیسی به پیروی از مؤلف کتاب آثارالبلاد نقل می‌کند «ایرانیان بنای این شهر را به هوشنگ پسر بزرگ کیومرث نسبت می‌دهند». در کتاب نزهةالقلوب آمده است ری را «شیث» بن آدم بنا نهاده است. در البلدان، ابن فقیه بنای ری را به احفاد «بیلان ابن اصفهان بن فلوج بن سام بن نوح» نسبت داده است. همچنین مؤلف کتاب هفت اقلیم می‌نویسد: "در بنای شهری اختلاف بسیار کرده‌اند. بعضی برآنند که ری را «راز بن اصفهان بن فلوج» بنا کرده و برخی گویند «راز بن خراسان» ساخته و بعضی نقل می‌کنند هوشنگ پسر کیومرث پادشاه افسانه‌ای ایران و کسانی هم روایت می‌کنند کیخسرو پسر سیاوش".

همچنین می‌گویند ری شهری است که پیروز پسر یزدگرد بنا کرد و آن را رام‌فیروز نام نهاد. در فرهنگنامه دهخدا آمده است: بانی ری، «راز بن فاروس پسر لواسان» و به قولی «شیث بن آدم» است. عده‌ای نیز بنای ری را به (روی) از فرزندان نوح یا «ری بن بیلان بن اصفهان بن فلوخ» نسبت داده‌اند. ابوالقاسم فردوسی در شاهنامه ساخت شهری را به پیروز پسر یزدگرد شاه ساسانی نسبت می‌دهد، که خود این نام را بر این شهر می‌گذارد.

نام ری در متون پیش از اسلام

نام ری در کتیبه‌های هخامنشی و منابع یونانی به صورت رگا (Rega) و رغه (Rege) آمده است. سلوکیان به ری، آریا (Erya) و ارویا (Eroya) و اشکانیان «آرشکیا» می‌گفته‌اند.

ری پیش از اسلام

ری در دوران پیش از اسلام، مرکز بزرگ دینی زرتشتیان بوده و به وسیله مدیران موبد نوعی حکومت دینی نظیر واتیکان در آن وجود داشت و به‌طور کلی ری در دوران مادها و هخامنشیان و حتی قبل از آن نیز شهری مقدس به شمار می‌آمد. قرار گرفتن ری در مسیر جاده ابریشم که از آنجا به همدان می‌رفت علاوه بر جنبه مذهبی، اهمیت بازرگانی نیز به ری می‌داده است، لذا مردم ری عموماً بازرگان و تاجر پیشه بوده‌اند.

کتیبه فتحعلی شاه قاجار (چشمه‌علی)

ورود آریایی‌ها در حدود هزاره دوم پیش از میلاد به ری و استقرار شعبه‌ای از آن‌ها در مسیر حرکت خود به شمال و غرب، آثاری از خود بر جای گذاشته که شواهد آن به صورت کوره‌های سفال‌پزی در کهریزک و نیز در سال ۱۳۷۳ در تپه معمورین در فرودگاه بین‌المللی امام خمینی به دست آمده است، پس از ورود آریایی‌ها که مهم‌ترین آن‌ها مادها و پارس‌ها بودند و درآمیختن آن‌ها (مادها) با بومیانی که پیش از آن‌ها در این سرزمین مستقر بودند، این منطقه نیز در تقسیم‌بندی مادها به رماد رازی یا راگا، راگس که در جنوب تهران قرار داشت قرار گرفت. (۷۲۰-۵۵۰ ق.م) با پیروزی کوروش بر جد خود

آژدهاک در سال (۵۵۰ ق.م) پایه‌های اولین امپراتوری بزرگ جهانی پی‌ریزی شده که مدت دو قرن تا سال (۳۳۰ ق.م) دوام یافت این امپراتوری علاوه بر سرزمین‌های واقع در محدوده حکومت ماد از شرق تا سند، غرب تا آسیای کوچک را نیز در بر می‌گرفت، در تقسیم‌بندی داخلی تغییرات چندانی نسبت به دوره ماد داده نشد و ایالات مادی همچنان با همان نام بر جای ماندند در این دوره این منطقه در محدوده (رک) قرار داشته است. در بند ۱۲ از ستون ۱ متن پارسی باستان کتیبه بیستون آمده است:

داریوش شاه گوید: پس از آن، (فرورتیش) با سواران کم‌گریخت، سرزمینی (ری) نام در ماد سو روانه شد... در بند ۱۱ ستون ۳ متن پارسی باستان بار دیگر از ری نام برده می‌شود.

داریوش شاه می‌گوید: پس از آن من سپاه پارسی را از ری نزد ویشتاسپ فرستادم...

اسکندر مقدونی در تعقیب داریوش سوم از راه همدان به ری وارد شد و ویرانی‌ها به بار آورد. پس از مرگ وی، فتوحاتش به دست سردارانش تقسیم شد و در این میان سلوکوس سردار نامی او با غلبه بر آنتیگون قسمت اعظم آسیای غربی را تصرف نمود و سلسله سلوکی را در سال (۳۱۲ ق.م) تشکیل داد.

در عهد سلوکیان، در ری زلزله‌های شدید روی داد، شهر بر اثر این زلزله ویران شد و سلوکوس اول (بین سالهای ۳۱۲-۲۸۰ قبل از میلاد) شهر